

Luč, ki sveti v temi

Noč vojne zagrinja obzorje človeštva. Zmeda in tema se polasča duhov. Tema strahu in nemira, tema brige in stiske, tema pomanjkanja in trpljenja, tema dvoma in negotovosti o bodočnosti. Nekatere narode je ta tema že docela zagrnjala. Hladen dotik njenih mrkih kril pa čutijo tudi tisti narodi, nad katerimi še ni švignila vojna s svojim krvavim bičem.

V temi se je težko znajti. Človek nehote ustavi svoj korak. Nekaj korakov še morda stori tipaje okoli sebe, potem obstoji kakor prikovan na zemljo. Njegovo oko željno hrepeni po žarku svetlobe, ki bi razsvetlil morečo temoto. Na vse strani se ozira, vse zavese odgrinja, vsa okna odpira, ali ne bi morda prišel od kod rešilni pramen svetlobe.

Tudi duhovno oko človekovo hrepeni po luči. Če je človeku njegova zemeljska pot zastirca v meglo, da ne vidi izhoda; če se pred njim nakopiči toliko stiske in trpljenja, da ne spozna ne vzroka ne smotra, mu lega mrak v dušo. In človek se ozira okoli sebe in išče, od kod bi se zasvetil žarek, ki bi mu posijal v dušo ter mu razpršil temo dvoma in obupa.

Temu naravnemu hrepenenju človekovemu je ustregel sam Stvarnik, ki mu je prižgal dvojno luč: razuma in nadnaravnega razodetja. Beseda božja je luč, ki sveti človeku na poti življenja, varujoč ga kvarnih stranpotov in kazoč mu ob vseh dogodkih, ki se dogajajo, in vseh udarcih, ki ga zadevajo, pravi vzrok in končni cilj. Glavni glasnik te besede je Kristusov namestnik na zemlji, rimski papež. Pij XII. se je pokazal pravega vodnika na težkem potu, ki ga mora sedaj hoditi človeštvo. Dvignil je svoj svareči glas, ko so se razmere v Evropi vedno bolj zapletale ter drvele v vojno katastrofo. Ko se je že razvil vojni požar, se je neprestano trudil in se trudil, da bi ga, kolikor mogoče, ublažil in omejil. Pretekli teden je imel o priliki svojega godu — na praznik sv. Evgenija — pred kardinalni govor, poln pomenljivih besed.

Evropa, tako je poudaril sv. oče, tista Evropa, ki jo je določila božja Previdnost za zibelko krščanstva omike, je postala pozorišče ubijanja, strahotnega uničevanja in neizmernega npravnstvenega propada ter največje gospodarske stiske in zmede na verskem, moralnem in idealnem področju, ki sedaj sega tudi preko Oceana in grozi, da uniči »so duhovno in npravnstveno dediščino narodov.

Spričo teh strašnih dogodkov dvigamo svoje oči k nebu in prosimo Boga, naj se usmili

človeštva, ki je med seboj ločeno po najboljši nasprotujočih idejah in interesih, po neizmernem sovraštvu maščevanjaželjnosti in norosti medsebojnega uničevanja. Klanjajoč svojo glavo pred nedoumljivimi sklepi božje pravičnosti hkrati izjavljamo, da smo svetovali narodom in njihovim vladarjem, naj izberejo pot, ki vodi k miru po spoštovanju vsega, kar je vsakemu narodu najdražje po zahtevah pravičnosti.

Prav v tem je razlog vojne, ker so vladarji narodov rajši kakor da bi izbrali pot mirne ureditve svetovnih vprašanj na podlagi pravičnega, častnega in njihovi veliki odgovornosti pred Bogom in ljudmi ustrežajočega sporazuma izbrali silo. Cilj vsake vojne pa ne more biti drug, kakor da se — po besedah sv. Avgušтина — doseže mir. To mora tudi imeti pred očmi vsaka vojskujoča se stranka, in sicer tisti pravični in trajni mir, ki bo zadovoljil vse upravičene zahteve in želje narodov.

Medtem pa rotimo obe vojskujoči se stranki, da ne pozabijo, da je treba tudi v vojnem stanju spoštovati najosnovnejše zahteve človečnosti, ki se predvsem tičejo onih, ki se ne vojskujejo. Z žalostjo moramo namreč ugotoviti, da se z nedolžnimi ravna v največjem nasprotju z božjimi in človeškimi npravnstvenimi postavami. Spričo človeške slabosti je to razumljivo, čeprav neopravičljivo, če se godi od strani posameznikov. Nikakor pa ne gre, da bi se take stvari godile z odobravanjem ali pa celo po pobudi javne oblasti.

Predvsem so nam pri srcu narodi, ki so podvrženi ali pa kako drugače proti svoji volji zavlečeni v sedanjo vojno. Nova oblast se naj zaveda, da morajo njene odredbe biti v skladu z določbami npravnstvene postave in prava. Čim več držav je, ki so izpostavljene nevarnosti, da pridejo pod tujo oblast, tem bolj si mora novi oblastnik prizadevati, da so njegove odredbe v skladu z mednarodnim pravom, odnosno z naravnim pravom sploh. Predvsem mislimo pri tem na spoštovanje življenja, časti in lasti posameznika, na spoštovanje družine in njenih pravic, na svobodo verskega prepričanja in bogoslužja ter na spoštovanje narodnega jezika, šolstva in kulture.

Zmeda, ki je vladala pred vojno ter se med vojno povečala, je polna duhovne in moralne nevarnosti, ki jo v svoje svrhe porablja brezboštvo in najrazličnejše zmote. Zato je baš v vojni treba tem bolj udeleževati krščanstvo, ki je edini pravi voditelj sredi zmot, da bi se človeštvo povrnilo k duhovnemu zakladu krščanske vere. Zato imajo kristjani dolžnost, da se ne vdajo malodušju, da ne izgubijo poguma in da dokažejo svoje krščanstvo prav v stiski na še bolj učinkovit in goreč način. Saj se more in mora kristjan izkazati za kristjana najbolj ravno v najhujših časih.

Na koncu je papež opomnil vernike, naj ne prenehajo moliti, da bi se sredi tolikih ruševin in solz odprla pot k veličastnemu templu miru, zgrajenemu na neporušnem temelju pravice.

Po Jugoslaviji

Hrvatsko jubilejno leto. Hrvatje obhajajo 1300 letnico prvih zvez hrvatskega naroda z rimskim papežem. S svojim vstopom v katoliško Cerkev so Hrvatje stopili v krog kulturnih evropskih narodov. Ta obletnica v resnici zasluži, da jo hrvatski narod obhaja z vsó slovesnostjo. Katoliška Hrvatska je v to svrhu izdelala podroben program, čigar točke so se že začele izvajati po raznih krajih. Pokazati hočejo svojemu narodu in svetu, kaj je katoliška Cerkev na raznih področjih kulture storila v hrvatskem narodu in za narod. Kot ena izmed najbolj bistvenih točk jubilejnega programa je predvidena duhovna obnova hrvatskega ljudstva po načelih životvor-

nega katolicizma. V to svrhu se je zagrebški nadškof dr. Stepinac v imenu ostalih hrvatskih škofov obrnil na Apostolsko Stolicu v Rimu, da se za to jubilejno proslavo podeli popolni odpustek. Na to prošnjo je odgovoril državni tajnik rimskega papeža kardinal Maglione s svojim pismom zagrebškemu nadškofu dne 12. maja 1940, da je papež Pij XII. zaproseni izredni jubilejni odpustek dovolil. Pogoji tega popolnega odpustka so: spoved, sv. obhajilo, dvakratni obisk kakšne stolne ali župnijske cerkve v Jugoslaviji v dobi od dne 29. junija 1940 do 29. junija 1941 in molitev predpisanih molitvic na čast presv. Rešnjemu Telesu in Materi božji Mariji ter na namen-

Kako živi lastavica. S svojim hitrim in neprestanim letanjem in svojo veliko skrbjo do mladičev nas lastovke privabljajo, da jih kaj radi opazujemo. V poletju jih vidimo, kako od ranega jutra hite in iščejo hrane zase in za svoje mladiče. Njihovo dnevno delo je ogromno. Ugotovili so, da par lastovic prinese v teku ene ure v gnezdo 20krat hrano. V enem dnevu prinesejo 640 krat. Če vsaka ptica prinese vsakokrat enega komarja ali muho, je to že 640 komadov. Samo stari pojedó dnevno gotovo do 600 škodljivih žuželk. Dnevna potreba lastovičje družine znaša potemtakem 1840 žuželk. Na mesec bi to zneslo 55.200, a vse leto 160 tisoč žuželk. In to samo ena družina! Če bi v

V rdečem »raju« ...

Roman iz sovjetskega kmetjskega življenja

*

23

Klavs ga je molče poslušal. Malo prej so ga konjeniki, ki so bili poslani k reki, da bi preiskali obalo, obvestili, da so iz vaškega pristanišča izginili vsi čolni in on se je sedaj vznemirjal radi bega mnogih Baltičanov proti Romuniji. Ni želel, da bi v Moskvi doznali za upor v Balti, ker bi ga izvršilni odbor gotovo poklical na odgovornost, zakaj ni v krvi zadušil upora. Kaj je smrt treh ljudi, ko bi morali biti vsi postreljeni!

Čim bolj se je Klavs zamislil v položaj, tem bolj je čutil, kako blizu mu je Balta. Ob drugih podobnih prilikah je dal brez pomišljanja postreliti na tisoče ljudi.

Ko je nehote izdal svojo bojazen zaradi beguncev, ga je Karanzin skušal pomiriti.

»Tovariš, ne delaj si skrbi,« je dejal. »Voda v reki je že nekaj dni sem tako divja, da ni verjetno, da bi kateri čoln dosegel romunsko stran. Jaz mislim, da nas je Dnjester rešil vseh protirevolucionarjev, ki so hoteli pobegniti.«

»To je domneva, a ne gotovost,« je odvrnil Klavs. »Sicer pa bomo videli. Po povratku v Odeso bom na to-

vornih avtomobilih takoj poslal ribiške čolne in upam, da boš zanje našel ribiče.«

»Bodi brez skrbi! V Balti je dovolj ribičev in jaz bom poskrbel za to, da bodo bolj mehki, kakor so bili doslej.«

»Dobro! Sedaj pojdi po svojih opravkih. V času večerje pa me spet obišči. Morda bom imel zate kaka nova naročila.«

Karanzin je ponižno pozdravil in odšel. Bil je suženjska narava in je mislil, da mora pred mogočnim komisarjem kriviti hrbet.

Klavs je čutil v duši veliko praznoto. Rad bi si ogledal Balto in rojstno hišo, a si ni upal ven. Ni zaupal vase in se je bal, da bo to, kar bo videl, premagalo njegovo prisiljeno boljševiško krutost. Najbolj se je bal srečanja z materjo. Njen ljubeči in bolesten pogled bi raztajal led okrog njegovega srca.

Zamislil se je. V svoji duši je začutil bedo človeka, ki nima več doma.

Prej, ko je govoril s Karanzinom o ribičih, je pred njegovimi očmi oživila preteklost. Videl je ribiče, kako so razpenjali mreže in kako jim je on pri tem večkrat nagajal. Spomnil se je na to, kako je često sedel na obrežju reke in razmišljal o vsakdanjem življenju.

Pri reki je večkrat srečal Natašo, ki je čakala na povratek očeta. Potem je pomagala očetu pri razpenjanju

sv. očeta. Tisočtristoletnica pokristjanjenja Hrvatov je izreden jubilej v verskem in narodnem oziru. Ta jubilej je hrvatskemu ka-

toliškemu narodu v veliko čast. Naj bi hrvatskemu ljudstvu bil tudi v duhovno in kulturno rast!

Zadružništvo v Sloveniji

Predsednik senata g. dr. Anton Korošec je imel pretekli teden v beogradskem radiu govor o zadružništvu. Najprej je podal kratek oris o zgodovini zadružništva med Slovani. V Rusiji se je zadružništvo pojavilo leta 1865. ter se naglo in krepko razvijalo. Še leta 1918. je bilo pod Leninom 46.000 konzumnih zadrug in 40.000 kreditnih zadrug. Sedaj v Rusiji ni nobene zadruga več, tam vlada državni kapitalizem. V Poljski se je zadružništvo začelo leta 1869., med Čehi v 50. in 60. letih preteklega stoletja. V jugoslovanskih pokrajinah se je zadružništvo začelo najprej v Sloveniji, v Srbiji leta 1894., v Hrvatski pa leta 1900.

O slovenskem zadružništvu je g. dr. Korošec to povedal: Zadružništvo v Sloveniji je rodila narodna in gospodarska potreba. Predvsem so bile zadruga potrebne zato, da so izvile slovensko ljudstvo iz oderuških klešč denarnega izmzgavanja. Lahko rečemo, da so to nalogo docela izvršile, čeprav so se pred leti, ko je denar, vložen v denarne zavode, skoraj popolnoma zamrznil, takoj pojavile ljudske pijavke ter nastavile svoje sesalke na ubogi narod. Sedaj se zopet boljša. Izrabljani bi morali imena teh oderuhov brezobzirno povedati javnosti, da jih narod enkrat za vselej spozna. Naravno je, da so se z ozirom na oderuške prilike v Sloveniji najprej in v največjem številu pojavile kmetijske kreditne zadruga, hranilnice in posojilnice. Danes štejemo Slovenci 530 kreditnih zadrug, kar še ne zadovoljuje vseh krajev in vseh potreb, a je vendar lepo število.

Ker znaša število vseh zadrug 1227, je jasno, da je mimo kreditnih zadrug tudi druga vrsta zadrug lepo razvita. Najbolj se približajo številu kreditnih zadrug konzumne in nabavljalne zadruga. Tudi pri izvozu se slovenske zadruga ne upoštevajo dovolj in se izvoz še dalje večinoma prepušča le kapitalistom.

Težave, ki jih je slovenskemu zadružništvu napravila inflacija, deflacija in gospodarska kriza, so z vsakim dnem manjše in obratovnanje zadrug postaja zopet normalno. Ko se je z letom 1923. začelo gospodarsko blagostanje, so postale naše kmetijske Raiffeisenovke milijonski zavodi, kar so potem v nastali gospodarski krizi morale drago plačati. Toda od teh ran se je slovensko zadružništvo spet ozdravilo.

Zadružništvo v Sloveniji se razlikuje po političnih strankah in je organizirano v treh centralah: Zadružna zveza, Zveza slovenskih zadrug in Zveza gospodarskih zadrug za Jugoslavijo, vse tri s sedežem v Ljubljani. In ako so si politične stranke večkrat hudo v laseh, njihove zadruga delujejo v miru, strpnosti, zares v pravem zadružnem duhu.

Sredina med krutim kolektivizmom, kateri uničuje vsako svobodo osebnosti in stvarja človeka za sužnja vsake kolektivne organizacije, in kapitalističnim liberalizmom, kateri se ne briga za eksistenčno mogočnost milijon-

Vojnih dogodkov ne morete zasledovati brez zemljevida!

Izšla je zopet karta Evrope za 6 din. — Naročite jo v prodajalnah

Tiskarne sv. Cirila Maribor—Ptuj!

skega in milijonskega delovnega ljudstva, ta sredina, to je zadruga, ki v svobodnem kolektivu brani vse male ljudi, katera se korak za korakom bori proti kapitalizmu in vendar ne omejuje človeka ne svobode osebnosti, ne svobode njegove vesti. Zadruga je zeleni otok v morju kapitalističnih valov, samo na tem otoku je zavarovana sreča in dostojanstvo človeka.

Novice iz domačih krajev

Huda nesreča zadela hlapca. 31 letnega hlapca Lovrenca Javornik je zadela v Dovžah huda nesreča. Vozil je les na postajo. Nasproti mu je privozil neznan avtomobil, katerega so se konji ustrašili in zdvijali. Hlapec je padel z voza, zlomil si je desno nogo in zadobil še več drugih poškodb. Ponesrečenca so prepegljali v bolnišnico v Slovenjgradec.

Sod pelinkovca iztekel. Na mariborski kolodvor je prispel iz Grčije za Nemčijo vagon finega pelinkovca. Ko so pregledali pošiljko v Mariboru, so ugotovili, da se je en sod 800 litrov razbil med vožnjo in je dragocena pijska iztekla.

Lokomotiva tovornega vlaka iztirila. Dne 6. junija zjutraj je iztiril v št. Lovrencu na Dravskem polju stroj tovornega vlaka, ki je prihajal iz Ptujja. Lokomotiva se je poškodovala, vendar so jo delavci iz mariborskih železniških delavnic hitro dvignili. Vlaki so imeli radi nesreče omenjeno dopoldne zamude.

Od konjskega kopita poškodovan. Iz Ptujja javljajo: Andreja Baša, upokojenega orožnika, je brenil konj s tako silo v nogo, da mu jo je zdrobil nad kolenom. Baša so oddali v bolnišnico.

Lokomotiva treščila v konjsko vprego. Na cesti, ki pelje od dirkališča na Cvenu v Ljutomer, se je zgodila na železniškem prelazu huda nesreča. Več posestnikov iz okolice se je vračalo s poljskega dela proti domu. Eden za drugim so peljali preko prelaza. Vprego posestnika Filipiča iz Radomirja pa sta zalotili na tiru dve premikalni lokomotivi. Ena je

treščila v voz in je enega konja tako razmesarila, da je obležal mrtev na cesti, drugega konja in voz pa je stroj vlekkel nekaj metrov s seboj in ga sunil v obcestni jarek. Čudežno sta ostala Filipič in drugi konj nepoškodovana, medtem ko je lokomotiva voz popolnoma razbila.

Vlak razmesaril brejo kravo. Med postajama Križevci in Bučecovci na Murskem polju so pasli zadnje dni otroci precej živine. Ena od krav se je približala radi nepazljivosti pastirjev železniški progi in skočila pred prihajajoči osebni vlak, kojega lokomotiva je živinče čisto razmesarila. Povožena breja krava je bila last posestnika Novaka iz Logarovec, ki je oškodovan za več tisoč dinarjev.

Glavo si je razbil pri padcu z voza. Janez Žizek, posestniški sin iz Dragotincev pri št. Juriju ob Ščavnici, je padel pod voz in si je razbil glavo.

Žrtev nepredvidnega ravnanja z orožjem. Dva drugošolca soboške gimnazije v Fazaneriji ob Lendavi v Slov. Krajini sta se igrala Indijance. Eden je imel samokres, iz katerega je pobral naboje, nato pa je pomiril proti tovarišu. Nesreča je hotela, da je ena od patron še ostala v cevi. Naenkrat je odjeknil strel in krogla je zadela v trebuh Slavka Kužević, sina kavarnarja iz Dolnje Lendave. Obstreljenega so oddali v soboško bolnišnico.

Strela ga je ubila. Aleksander Balajc, posestnik v Selu v Slov. Krajini, je delal s svojo ženo na polju. Ker se je bližala nevihta, sta se zatekla zakonca v bližnji gozd pod

mreže. Domov je nesla polno košaro rib. On se ji je navadno pridružil in ji odvezal tovor.

Kaj je sedaj z Natašo? Kaj je v Krilovom in Olgorpom ter drugimi znanci? V duhu jih je vse gledal. Nataša je ohranila v njegovih domišljiji svojo živo mladost, mehko, nežno in privlačno lepoto.

Polagoma je vse izginilo, samo Natašina slika je lebdela pred njegovimi očmi. Ali ni ravno obraz te lepe, ljubeznive deklice najprej oživel v njegovem srcu, ko je zjutraj skozi daljnogled opazoval Balto?

*

V sobo je prišla Natalija, Šubinova vdova. Bila je bleda in potrta. Edino čustvo, ki jo je polnilo, je bil strah. Bala se je, da se bodo vaščani tudi nad njo maščevali. Ni se upala dotakniti Šubinovega trupla, ki je še vedno ležalo na vrtu. Za Šubinom samim ni žalovala. Samo to ji je povzročalo skrb, da ni vedela, kam se naj sedaj zateče.

»Tovariš,« se je obrnila na Rišina, »kam naj grem, ko se bo Karanzin nastanil v tej hiši?«

»Uredi zadevo s Karanzinom!« je suho odgovoril komisar. »Morda ti bo prepustil eno sobo?«

»Ne morem ostati v isti hiši s človekom, ki ni poročen,« je nekam ogorčeno odgovorila Natalija.

Rišin jo je začudeno pogledal in se glasno zasmejal.

»A tako! Ne moreš ostati v isti hiši z moškim, ki ni oženjen? Kaj to pomeni? Ali nisi svobodna ženska? Česa se bojiš?«

»Ne bojim se, a Karanzin je nasilen.«

»V sovjetski republikli moški spoštujejo ženo, ki ga ne mara, in jo pusti pri miru.«

»O, vem! Tako je pisano!«

»No, in —« je začudeno vprašal komisar.

»Kar je pisano, se ne izvršuje vedno,« je mirno odgovorila Natalija.

»Ker smo predobri in popustljivi. Če bi s smrtjo kaznovali vsakega, ki krši sovjetske zakone, bi bilo drugače...«

Za trenutek je utihnil, listal po Šubinovi poslovni knjigi in nadaljeval:

»Ker si tu, poslušaj! Pri pregledovanju računov sem opazil, da je bil tvoj mož tat, ki je kradel iz sovjetskega skladišča. Tudi ti si se okoriščala z ukradenimi stvarmi.«

Natalija je prebledela in se začela tresti. Jecljaje je odgovorila:

»O, komisar, jaz nisem bila obveščena o Šubinovem postopanju. Jaz sem mu samo stregla in se za njegove posele nisem brigala.«

»Dobro! Ne moti me dalje! Karanzin mi je govoril o tebi. Mislim, da te bo s hišo vred prevzel. Zaupaj vanj!«

eni vasi bilo samo sto parov lastovk, bi te uničile 16 milijonov komarjev, muh in drugih nepotrebnih žuželk.

Meteorji (kamenje izpod neba) v puščavi. Puščava Atacama v Čileju v Južni Ameriki je bila pred kratkim prizorišče nebesnega pojava, kakršnih v tem obsegu ni bilo videti. Prebivalci neke vasi ob robu puščave so se sredi noči zbudili zavaljo silovitih razpokov, ki so bili podobni topniškemu grmenju in so prihajali dozdnevno iz puščave Atacame. Ko so stekli na prosto, so zagledali na nočnem nebu ogromne ognjene stebre, ki so švigali z neba in se razblinjali nekje v puščavi kakor rakete. Pojav so spremljali vroči sunki vetra, ki so se pa kmalu ohladili na navadno

drevo. Mem neurjem je urezala strela v drevo, pod katerim sta Balajčeva vedrila. V sence od strele zadeti Balajc je obležal pri priči mrtev, medtem ko je bila njegova žena omamljena in jo je mokrota dežja spravila zopet k zavesti. S težavo se je zavlekla do ceste, da je poklicala pomoč. Od strele poškodovano so spravili v soboško bolnišnico in je upanje na okrevanje.

Slikar smrtno ponesrečil. Na cesti blizu Griž pri Celju je padel s kolesa umetnostni slikar Ernest Potočnik. Pri padcu si je pretresel možgane in je podlegel poškodbi v celjski bolnišnici.

Pismonoša hudo ponesrečil. Maks Uranjek, 32 letni pismonoša na pošti v Mislinju, se je peljal na kolesu proti Slovenjgradcu. Za njim je vozil na motornem kolesu Štefan Lušnic iz Gornjega Doliča. Motociklist je zadel v kolesarja, ki je padel na tla. Pri padcu mu je počila lobanja in je dobil poškodbe po vsem telesu. Tudi Lušnic ima poškodbe na glavi in telesu. Uranjeka so prepeljali v slovenjgraško bolnišnico.

Prometna nesreča. V celjsko bolnišnico je bil oddan 32 letni hlapec Avgust Sinko iz št. Pavla pri Preboldu. V št. Petru v Savinjski dolini ga je podrl neki motociklist in mu je zlomil desno nogo.

Od eksplozije poškodovan otrok. Devetletni Slavko Drnovšek, sinko delavca v Zagorju ob Savi, je našel nekje patrono. Po naboju je iz radovednosti tolkel tako dolgo, da se je razpočil in neprevidež je obležal ves v krvi. Eksplozija ga je hudo poškodovala na obrazu, rokah in eno oko je v nevarnosti.

Usoden padec s strehe. Matija Osolnik, mali posestnik iz Snovnika pri Kamniku na Gorenjskem, je popravljal streho pri sosedu. Nenadoma mu je spodrslilo in je padel na tla ter si je zlomil desno nogo.

Vlak ubil mojstra in vajenca. Dne 4. junija kmalu popoldne sta se odpeljala iz Kranja proti Trziču kranjski kleparski mojster Rihard Jakelj in njegov vajenec. Sedla sta na motorno kolo, katerega je vodil mojster, vajenec pa je sedel za njim. Na ovinku pod Zgornjimi Dupljami v bližini gozda, kjer se je radi nezavarovanega železniškega prehoda zgodilo že več nesreč, sta trčila v vlak. Suneč je bil tako silovit, da je vrglo oba v velikem loku in sta obležala mrtva. Mojster Jakelj je bil star komaj 45 let in zapušča družino.

Od gramoza smrtno podsut. V ljubljanski bolnišnici je podlegel prehudim notranjim poškodbam 60 letni Jožef Luzanski, ki je služil za hlapca na Dolenjskem in je bil doma iz brežiškega okraja. Pri kopanju gramoza se je odrgala plast in ga podsula. Ljudje so

mu prihiteli takoj na pomoč in ga odkopali ter oskrbeli prepeljavo v bolnišnico, kjer pa mu niso mogli več pomagati.

Huda nevihta s točo nad Ljubljano in okolico. Zadnje nedeljo popoldne se je izsula nad Ljubljano in okolico huda nevihta s točo. Neurje je prihrumelo od Vranskega. Ko je oklestila toča vrtove in drevje okoli Ljubljane, je neurje krenilo proti Dolenjski v smeri Sostro in Orle ter dalje na Grosuplje. Trpela je vinska trta, fižol, krompir in drugi pridelki.

Nesreča pri popraviljanju stavbe. 63 letni Martin Brudar iz Potovrha pri Novem mestu je bil zaposlen pri popraviljanju stavbe pri graščaku Langerju v Bršljinu. Nenadoma se je podrl oder in Brudar je padel v globino. Poškodoval si je prsni koš, glavo in roke ter so ga oddali v bolnišnico.

Štiriletno dekletce utonilo v vodnjaku. Iz Novega mesta poročajo: V Hrušici pod Gorjanci se je igrala pri vodnjaku posestnika Ovnička štiriletna hčerkica posestnika Ambrožiča. Otrok je izgubil ravnotežje, padel v vodnjak in utonil.

Voz pokopal pod seboj posestnikovega sina. 20 letni posestniški sin Franc Sabotič iz Novakova pri Poljčanah je vozil les z Boča. Voz se je na nekem ovinku prevrnil in pokopal pod seboj Sabotiča, katerega so prepeljali v mariborsko bolnišnico s poškodovano hrbtenico.

Vlak povozil 81 letnega starčka. Kakih 100 m od železniške postaje Kranj so našli razmesarjeno truplo neznanega starčka. V povoženem so pozneje prepoznali 81 letnega preužitkarja Mihaela Primožiča, doma iz Hotočelj, občina Gorenja vas nad Škofjo Loko. Stari se je mudil nekaj dni pri svojem sinu v Stražišču. Po nesrečnem naključju je zašel na tir in mu je lokomotiva odrezala glavo in desno roko v rami.

Vagonček zdrobil dečku prsni koš. V Rožnem dolu na Dolenjskem ima gozdno podjetje ozkotirno železnico. Zadnje dni so se igrali z vozički te železnice vaški otroci. 12 letni Alojzij Baldin je padel pri igri in prišel z gornjim delom telesa čez tir. V tem trenutku je privozil vagonček, ki je zdrobil fantku prsni koš. Smrtnonevarno poškodovanega so koj prepeljali v novomeško bolnišnico, a je malo upanja, da bi ostal pri življenju.

Mariborsko bogoslovje — visoka šola. »Službene novine« v Beogradu so objavile 7. junija odredbo ministra prosvete Maksimoviča, ki jo je ministrski svet odobril in potrdil na svoji seji 30. maja, o stopnji rimsko-katoliških bogoslovnih šol v naši državi. Te šole, ki sprejemajo slušatelje z višjim tečajnim izpitom in kjer traja pouk najmanj

osem semestrov, dajejo visoko strokovno bogoslovno izobrazbo ter so na stopnji fakultet (bogoslovnih vseučilišnih šol). Naslov teh šol je: Visoke bogoslovne šole. Diplome (končna spričevala) teh šol dajejo pravice do napredovanja v državne ali samoupravne službe na vse položaje, za katere je potrebna diploma o končani bogoslovni fakulteti in za vse druge pravice, ki jih dajejo diplome bogoslovnih fakultet. S to odredbo ministra prosvete, izdano na osnovi § 42. fin. zakona za leto 1939/40 in po § 1. uredbi o proračunskih dvanaestih na mesec apríl, maj, junij in julij 1940, je bilo med drugimi katoliškimi bogoslovnimi učilišči — v hrvatskih škofijah jih je več — povzdignjeno na stopnjo visokih šol tudi mariborsko bogoslovje. To odliko je mariborsko bogoslovje, ki je ustanova nesmrtnega škofa Slomška, v polni meri zaslužilo. Pouk, ki se je v njem vršil, je bil vedno na znanstveni višini vseučiliških fakultet. O kakovosti in stopnji izobrazbe, ki jo je dajalo to učilišče in vzgojevališče, spričuje dejstvo, da so med absolventi tega učilišča prav mnogobrojno zastopani taki možje, ki so bili in so voditelji našega naroda ne samo na verskem in moralnem polju, marveč tudi na narodnem, gospodarskem, političnem in kulturnem področju.

Maribor dobi vmesno radio-postajo. Prosvetna zveza v Ljubljani kot vrhovna organizacija naših prosvetnih društev ima pogodbo z ministrstvom pošte in brzojava z dne 22. julija 1939 glede radijske postaje v Ljubljani ter je v tej pogodbi tudi zabeleženo, da se ustanovi radijska relejna (vmesna) postaja v Mariboru. Za to postajo se je dobilo zelo primerno zemljišče na Tezmem tik Maribora. Prosvetna zveza je te dni vložila na mestno občino mariborsko, oziroma njen gradbeni odbor prošnjo za odobritev načrtov radijske postaje v Mariboru. Gradbeni načrti so bili v minulem tednu odobreni in podpisani. Glavna zgradba za radijsko oddajno postajo bo merila v florisu 25×23,5 m. Zgrajen bo še transformator, stanovanjski prostori za nameščence postaje, pisarniški prostori in kleti. Napeljana bo telefonska zveza z Mariborom in Ljubljano. Stolp postaje, ki bo 100 m proč od ostalih naprav, bo visok 112 m in močno zasidran, da bo lahko kljuboval raznim vremenskim neprilikom. Električno silo bo dobivala postaja od mariborskega mestnega električnega podjetja. Nova vmesna radio postaja pa bo zelo velike važnosti za Maribor in vse kraje ob severni meji, ki doslej niso ali pa zelo slabo slišali Ljubljano.

Cerkev Matere božje na Ptujski gori bo ostala črna. Dela na popravilu zunanosti gorskega svetišča, ki so se začela v začetju ma-

temperaturo. Med njimi je zavlada veliki strah, ker so v svojem praznovanju mislili, da se bliža konec sveta. Šlo je pa le za množestven padec meteorjev (kamnov izpod neba), med katerimi so bili nekateri prave velike skale.

Spomenik postelj. To je bilo tisto, kar nam je še manjkalo in kar bodo mnogi s hvaležnostjo pozdravili. V Spring Lake Dodgeu v Zedinjenih državah je dal bogat Američan postaviti spomenik na čast skromnemu kosu pohištva, na katerem se človek rodi in na katerem umre. Ta originalni spomenik sestoji iz vazožja in stebra, na katerem je, v pomanjšavi posneta navadna železna postelja. V spomenik pa je dal mož vklesati napis: »Na čast

Natalija je odšla polna strahu. Misel na bodočnost jo je vznemirjala, zlasti ker še ni vedela, kako se bo zadeva upora končala.

14.

V vasi je vladala mrtva tišina. Ljudje so se poskrili. Vedeli so, da se je Klavs, sin Alekseja Andrejeva, za to noč nastanil v Šubinovi hiši in so se bali. Šepetaje in z grozo v srcih so med seboj govorili o tem, da bodo naslednjega jutra ustreljeni Aleksej Andrejev, njegov sin Fedor in Peter Krilov.

Možje in fantje, ki so bili med uporniki, so bili zelo molčeči. Sramovali so se zaradi svojega strahu pred smrtjo. Kesali so se, zakaj niso pristali na žrebanje. Fedor je postal v njihovih očeh junak, obenem pa glasen očitek. Ne bi ga smeli pustiti v prostovoljno smrt. On je sicer bil voditelj, toda za vstajo so bili vsi odgovorni.

Drugi pa so bili zadovoljni s tako rešitvijo te nesrečne zadeve. Za njih je bilo tudi suženjstvo rešitev, samo če ni bilo treba umreti. Čutili so se tako globoko zakopane v trpljenje in ponižanje, da so v suženjstvu našli neko gotovost.

Nekateri pa so v svojih srcih ohranili dostojanstvo in plemenitost ter so se upirali temu, da bi sprejeli svojo nesrečo. Poraz, ki so ga doživeli, jim ni vzel moči. Žalostna usoda Alekseja, Fedorja in Petra jih je klicala

na dolžnost, da nekega dne stresejo s sebe sramotni jarem...

V veliko sobo pri Andrejevih je sijala mesečina. V jasni svetlobi so se odražale črne in ostre sence. Po prostori sobi se je od časa do časa premikala ženska senca. To je bila Natašina senca. Deklica je hodila po sobi sem ter tja, zatopljena v svoje misli.

Iz enega kota je od časa do časa prihajal suh kašelj, ki je mučil ubogo Natašino mater.

Za mizo je sedela Karina. Roke je naslanjala na mizo, glavo pa skrivala v dlani. Reva je bila popolnoma izčrpana. Ko je slišala Elzin kašelj, jo je obšla misel, da bi tudi zanjo bilo najbolje, če bi se ji zmešalo.

Nataša se je vdajala eni sami misli, ki jo je vse bolj prevzemala. Hotela je iti h Klavsu in prositi, naj pomilosti tri obsojence. Morda je ni popolnoma izbrisal iz svojega spomina in se bo usmilil nesrečnih žrtev. Na vsak način je ona edina, ki more tvegati ta korak. Zakaj ga ne bi tvegala? Življenje je za njo brezpomembno... Ko je do dobra razmislila o stvari, se je prepričala o brezuspešnosti svojega koraka. Klavs ne bo popustil. Vila je roke v obupu nad svojo nemočjo. Hitreje je začela hoditi po sobi gor in dol. Od časa do časa se je ustavila pri oknu in pogledala proti vasi.

Bil je čas večerje. Gotovo tudi Klavs sedi za mizo. Če ne bo šla sedaj, pozneje ne bo mogla priti pred njega. Naglo je še enkrat premislila vse, nato se je odločila.

ja, radi dežja niso tako napredovala kakor bi bilo želeli. Le kamnoseki so med tem pod vodstvom domačega mojstra g. Jakoba Horvat pridno pripravljali nove kamne, ki jih sedaj vlagajo v podpornike cerkve namesto starih preperelih. Ljudje se silno zanimajo za popravilo tega Marijinega svetišča. Ob lepem vremenu prihajajo od daleč in blizu ter obžudujejo to veliko delo, ki se je šele sedaj, ko je načeto, pokazalo v vsej svoji razsežnosti. Bistvo privlačnosti cerkve na Gori je v tem, da je njena zunanost dobresedno črna. Legenda pripoveduje, kako je ta mogočni božji hram ob turškem napadu čudežno počrnel, da ga turški paša ni mogel videti in porušiti in od takrat da se njene zunanosti ne prime noben belež. Ljudje sedaj ugibajo, kakšna bo cerkev, ko bo popravljena. Da se ohrani zgodovinski pomen in legendarna privlačnost cerkve na Ptujski gori, so strokovnjaki pod vodstvom g. inž. arh. Vl. Mušiča določili, da mora biti novi omet na cerkvi naravne temne barve. Za sestavo takega ometa se je dobavil iz kamnoloma pri Sv. Roku ob Sotli zmljet črni andezitni kamen. Tako bo gorska cerkev tudi po obnovitvi dobresedno ostala črna. Ob tej priliki opozarjamo tudi na novo knjigo o Ptujski gori, ki je pred kratkim izšla. V njej vseučiliški profesor g. dr. Franc Stele opisuje lepoto svetišča Matere božje na Ptujski gori in njega velik zgodovinski pomen. Častilci gorske Matere božje pridno segajte po njih. Dobi se v župnišču na Ptujski gori.

Nadaljevalna dela na novi obmejni cesti. Na novi obmejni cesti Sv. Ožbalt-Kapla-Sveti Duh so te dni začela nadaljevalna dela. Banska uprava je dala izreden kredit 200.000 din in je za enkrat zaposlenih 50 delavcev.

Lepi dohodki mariborske carinarnice. Zadnje dni so bili zaključeni na mariborski carinarnici računi za proračunsko leto 1939-40. Bilanca znaša 112.275.796 din dohodkov od carin. Dohodki so za 10 milijonov višji kot v predpreteklem letu. Letos majnika je imela mariborska carinarnica že 10.316.295 din dohodkov.

Brod na Fali hočejo ukiniti. Lastnica broda, ki vrši promet med levim in desnim bregom Drave na Fali, gospa dr. Orozljeva, je sporočila okrajnemu cestnemu odboru mariborskemu, da bo ustavila promet z brodom, čim bo koncesija za brod potekla. Lastnica broda se izgovarja, da so naprave za brod že trhle in da jih sama z ozirom na majhen promet ne more vzdrževati. Glavni vzrok, da hoče gospa dr. Orozljeva ustaviti brod, pa je ta, ker gradi banska uprava in cestni odbor veliko cesto od falske graščine preko znane pečine proti Rušam in da voznikom, ki so se doslej morali posluževati broda ob Fali, ako

so hoteli priti s svojim tovorom v Maribor, ne bo več treba preko Drave, ampak bodo na desnem bregu po lepi zidani cesti lahko prišli v Maribor. Kljub temu pa je brod še potreben, ker je vendar za podravske kraje promet med levim in desnim bregom dovolj živahen. Morda se bo našel kdo, da brod prevzame.

Nove pogodbene pošte. Poštni minister je podpisal odlok, s katerim se odprejo nove pogodbene pošte 4. razreda, in sicer: pošta Pohorje, št. Danijel nad Prevaljem in pošta Polensak v ptujskem okraju, ki je bila doslej samo pomožna pošta.

Od Drave naplavljeni trupli. Ne daleč od vasi Stojinci pod Ptujem je naplavila Drava truplo starejšega moškega. V utopljenca so prepoznali 59 letnega preužitkarja Ivana Bezjaka iz Bukovcev, ki je pred več dnevi spodrsnil v Dravo in utonil. — Pri Spodnjem Bregu je bilo naplavljeno truplo v Dravi utopljenega 25 letnega Viljema Podlesnik iz Maribora.

Dograditev občinske ceste na brod pri Zavrču pod Ptujem. Občina Sv. Marjeta niže Ptuja je začela graditi potrebno cesto na brod pri Zavrču. Ker je občina tozadevni denar prejela od okrajnega cestnega odbora, bo sedaj cesto dogradila z dvema manjšima lesenima mostičema. Ljudje, ki so morali voziti radi nedograjene ceste naokrog po ovinkih, se bodo v kratkem lahko oddahnili od teh ovir in težkoč.

Nov most. Čez Bistrico pri št. Petru pod Sv. gorami bodo zgradili nov železobetonski most, ki bo stal 272.000 din.

Od izletnikov prepešana medvedka. Travnogoro pri Ribnici na Kranjskem je obiskala skupina izletnikov. Ker se je paslo na gori nekaj konj, se je prikazala iz hoste medvedka z mladičem, da bi se zapodila med konje. Izletniki so prepodili zver s kričanjem in oteli konje.

»Orač«, najboljši in najcenejši slovenski kmetijsko-strokovni list, lahko se naročite, tudi samo za drugo polletje; če pa plačate celoletno naročnino, dobite tudi vse doseďanje številke, dokler zaloga ne poide. Celoletna naročnina samo 20 din, polletna 10 din. Zahtevajte z dopisnico list na ogled na naslov: Uprava lista »Orač«, Ljubljana, Tyrševa 38.

Požari

V Strtenici v Zibiki v šmarnskem okraju se je vnela hiša posestnika Antona Malgaja. Posopje je zgorelo do tal. Pri reševanju iz goreče hiše se je gospodar Malgaj opeknel po vsem telesu in so ga prepeljali v celjsko bolnišnico.

V Forminu v župniji Sv. Marjeta niže Ptuja so doživeli v zadnjem času kar štiri podtaknjene

požare. V začetku minulega tedna je zgorelo pred nedavnim zgrajeno posopje posestniku Janezu Munda, ki je oškodovan za 50.000 din. Forminčani so v neprestanem strahu pred zločinsko požigalčev roko.

Zadnje nedeljo kmalu po poldne so preprečili mariborski gasilci s hitrim posegom požarno nesrečo v Melju v velikem Francovem mlinu. Vnelo se je žaganje pri cirkulariki, najbrž radi kratkega stika. Zgorel je 5000 din vreden stroj. Če bi ne bili gasilci zajezili nesreče, bi bil ogenj našel v mizarškem delu mlina dovolj hraniva in bi se bil razmahnil še na mlin, ki je itak nekaj let po prevratu neko nedeljo popoldne povsem zgorel in še danes ni dognan vzrok nesreče, ki je povzročila večmilijonsko škodo in je bilo tedaj v največji nevarnosti vse Melje z glavnim kolodvorom vred.

Sosed kradel gostilničarici. Gostilničarka pri Lovskem domu nad Tremi ribniki v Mariboru je opazovala v zadnjem času, da ji izginja denar, vino ter jestvine. Skrila se je v noči v kuhinjo in prežala na tata. Okrog štirih zjutraj se je pojavil skozi vrata v kuhinji njen sosed, kateri stane v isti hiši. Odprl je predal v miznici, kjer hrani krčmarica ključke od kleti, in je pobral iz njega nekaj drobiža. S ključki se je podal v klet. Gostilničarka je prijavila ugotovitev orožnikom. Prišlo je na dan, da je hodil sosed v tujo klet, iz katere je odnesel 160 litrov vina, za 120 din cigaret, razne jestvine in precej gotovine.

Nočni vlom v trgovino. Neznani storilec je vnočil v noči minulega tedna v Mariboru na Trgu kralja Petra v galanterijsko trgovino Rada Tipia. S ponarejenim ključem je prišel z dvorišča v vežo in od tam v trgovino. Odnesel je 200 din gotovine in razne predmete. Skupna škoda znaša 7800 din.

Iz bolnišnice pobegnili tat koles. V zaporih mariborske jetnišnice je bil na varnem znani tat koles Karel Rober. Radi boleznj ga je vodil paznik v bolnišnico, kjer so ga zdravili. Sredi minulega tedna pa je v bolnišnici nenadoma skočil skozi okno in pobegnul neznanu kam. Rober jo je že enkrat pobral iz zaporov.

Obstreljen pri otroški igri. V bolnišnico v Slovenjgradcu so prinesli 11 letnega posestnikovega sina Ivana Merkača iz Sel pri Slovenjgradcu. Obstrelil ga je osemletni tovariš Engelbert Luter. Otroci so se že dalj časa igrali vojno. Okrog 11 dopoldne so šli šolarji iz Sel v šolo. Malo iznad Spodnjega Dularja v Selah je pričakal osemletni Luter Merkača in obstrelil njega in sosedo iz samokresa. V sedanjih podivjanih časih bi morali starši skrbno skrivati in zaklepati orožje pred deco!

Žrtev pretepa. V Framu je nastal hud pretep, v katerem je obležal z 22 zaboljaji po vsem telesu 24 letni Ludovik Kugl. Kugla so odpemili v bolnišnico.

Dobro si je plačal postrežljivost. Alojziji Novak iz Moškanjcev pri Ptujju se je ponudil neznanec, da ji rad pomaga s kolodvora nositi sodček s 14 litri vina. Ko sta prišla pred gostilno, v kateri je nameravala Novakova prenočiti, je postrežljivi nosač izginil s sodčkom in vinom.

Pogledala je mater in Karino. Zdela se ji je, da obe dremljeta. V naslednjem trenutku je tiho odprla vrata, stopila iz sobe in vrata tiho zaprla. Pri oknu je obstala in pogledala v sobo. Ženi sta bili še vedno nepremični.

Nataša je zavila proti vasi. Izbrala je krajšo pot, ki je vodila med poljem.

Okrog vasi so goreli taborski ognji. Ob njih so sedeli in ležali vojaki. Pod drevesi so stali konji.

Tu in tam se je kateri vojak zasmel. Vmes je zahrzal konj. Iz vasi se ni slišal noben glas. Tiha noč je pritiskala na duše in hiše. Polja so mirno spala.

Mesec se je skrtil za oblake. Nataša je bila tega vesela, ker je bila bolj skrita. Hitela je proti Šubinovi hiši, v kateri je stanoval Klavs.

*

Klavs je večerjal.

Komisarjev obraz je osvetljevala sveča, ki je stala na mizi. Plamen, katerega je vznemirjal rahel prepih, je metal ostro svetlobo in temne sence na te koščene in stroge črte.

V mraku, komaj vidna, je stala Natalija. Pripravljeno je bila, da zadosti vsaki želji mogočnega komisarja. Toda on ni ničesar želel.

Njegove oči se niso odtrgale od papirja, ki mu ga je nekoliko prej prinesel Karanzin. Na papirju je bila

napisana smrtna obsodba treh talcev in on bi jo moral podpisati. Že kakih dvajsetkrat je prečital imena: Aleksej Andrejev, Fedor Andrejev, Peter Krilov.

Njegov oče, njegov brat in Peter Krilov, ki je najbrž Natašin brat.

Čim večkrat je prečital ta imena, tem bolj so črke plesale pred njegovimi očmi.

V njegovi notranjosti je vrelo, toda obraz je bil hladen.

V nemirnem srcu se je spet bil boj med Klavsom Rišinom in Klavsom Andrejevim. Srce je močno in naglo utripalo ter pričalo o tem, da spomin na preteklost še vedno ima veliko moč nad komisarjem.

Toda istočasno se je z neusmiljeno surovostjo vzbudila tudi boljševiska vera. Silila ga je, naj zatre v sebi spomin na preteklost.

Njegov oče ni njegov oče, temveč navaden upornik. Njegov brat ni njegov brat, ampak nevaren sovražnik komunistične oblasti.

»O, sveta in velika revolucija,« je šepetal, »ki si poklicana, da preobličiš zemljo in človeška srca! Od tebe je odvisna sreča in bodočnost človeštva. Srečen sem, da si mi dala priliko, da izpričam svojo privrženost tvoji stvari!«

postelji, na kateri vsi živimo in nekateri doživljamo tudi vzvišene trenutke.« Zdaj smo s spomeniki vseh vrst menda dovolj založeni.

Sestri z istimi zobnimi bolečinami. Zobozdravniki z ameriškega vseučilišča Templea so pet mesecev opazovali petletni devojčici Marto in Ano Donnellyjevo iz Filadelfije ter so ugotovili, da se njiju zobovja razvijata z naravnost neverjetno enakostjo. Pri obeh sestrah so se na petnajstih enakih zobeh pokazali isti znaki zobne gnilobe, tako da bi otroka imela iste-ga dne na istem mestu iste zobne bolečine, če bi ju ne bili zdravili pravočasno. Odtisa obeh zobovij sta si tako podobna da so ju tudi specialisti zamenjavali.

(Dalje sledi)